

"עיקר ההגדה הוא סיפור יציאת מצרים לילדים שלנו, כדי להשריש בהם את יסודות האמונה – שהקב"ה בחר בנו מכל העמים והוציאנו ממצרים בניסים גדולים כדי שנהיה לו לעם סגולה".

ריחו של חג הפסח מורגש באוויר, ההכנות, ההערכות האוויר והאווירה מבשרים לנו את בואו של החג. את שיאו של החג המופלא, מהווה ליל הסדר, בה מסבים יחדיו ליד השולחן החגיגי אבות ובנים ודור לדור מביע אומר ומוסר ברטט את אשר קיבל מאבותיו ומאבות אבותיו. זוהי סעודה ש"החומר" טפל בה לרוח זוהי סעודה משפחתית מיוחדת, בה נשמרת צורתה הראשונית של האחריות שהוטלה על האבות לדאוג להמשך הרציפות ההיסטורית של העם ולהעברתה לבנים ולבני הבנים.

כל משפחה עיצבה לה דפוס משלה, מנהגים משלה, מאכלים משלה וניגונים מיוחדים העוברים מדור לדור ומעוררים שוב ושוב חוויות כאילו אישיות, מימים משכבר. מסך כל הניגונים של כל בתי האב, בכל הדורות ובכל קצות תבל – נוצר ניגונו של העם. התא המשפחתי – המצומצם והמורחב כאחד – הוא בעצם, ערובה להמשך קיומו שלנו כעם. ככל שהמשפחה תהיה בריאה ברוחה, חסונה במסגרתה ושומרת על מסורתה ההיסטורית והחוקית, יהיה העם איתן יותר, חזק יותר ויציב יותר, וככל שתהא הזדהות בין כל המשפחה יחדיו – תגלה דמותו של העם בכל עוצמתו. חג הפסח, שהוא במהותו חג של פה-סח, על מצוותיו וסדריו, מנהגיו וסמליו והצוותא שהוא משדר, הוא אחד האמצעים לחיזוק האחדות המשפחתית ולהנחלת מסורת מדור לדור.

מה סודו של הסדר שביליל הסדר? אילו אמצעים חינוכיים מסתתרים בו ועושים אותו לחג כל כך מרתק כל כך מחנך? כל כך משפחתי? עורכי ההגדה של פסח, ההגדה שנועדה כדי לסייע בקיום הצו "והגדת לבנך", השכילו בחכמתם להציב את הילד במרכזו של הערב, לפתח עימו דיאלוג בגובה העיניים במשך ערב שלם, לתת לזכות דיבור ראשונה ובמקביל, להציע עוד כללים חינוכיים הנחוצים ביותר לביצוע משימה חינוכית כבדת משקל זו של "והגדת".

"מה נשתנה" ?

על חשיבות השאלות בתהליך הלמידה

ייחודיותו של הערב, השולחן הערוך, המאכלים יוצאי הדופן כמצה, מרור וכרפס וכל ההתרחשות החגיגית מעוררים סקרנות בלב המשתתפים הצעירים.

סקרנות המעוררת סדרה של שאלות ותמיהות שהמשותף לכולן הוא "מה נשתנה

הלילה הזה מכל הלילות?" כולנו יודעים ששאלת שאלות בתהליך ההוראה מעוררת את התלמיד לחשוב, מונעת ממנו שעמום, מעודדת אותו להיות מעורב, מפתחת בו סקרנות ורצון להמתין לתשובות כאשר, הוא זה ששאל, הוא זה שהתעניין, הוא זה ש"עורר" את העניין.

כאן מתחיל האב בשיח הפדגוגי עם בנו ועל פי דרכו והבנתו הוא מספר לו בדרך מרתקת, את סיפור היציאה לחירות. "כנגד ארבע בנים דברה התורה" - עפ"י דבריהם של הבנים המופיעים בארבע מקורות שונים בתורה, הסיקו חכמים על אופיים השונה של ילדינו – תלמידינו.

יש מי ששואל שאלה רחבה ואינטליגנטית: "מה העדות והחוקים והמשפטים אשר ציווה ה'..." זוהי שאלה של חכם. ויש מי ששואל שאלה מצומצמת. "מה זאת", להכיר להבין את חלקי הנושא המדובר. זוהי שאלת תם.

ויש מי שאינו שואל אלא לועג, מקנטר בשם הרוב: "כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם?" זוהי שאלה של רשע. ויש מי שבכלל אינו שואל ודווקא מעוניין להסתתר בפינתו ובלבד שלא ישאל ושלא ישאלו אותו. עם מי שאינו יודע לשאול מצוים אנו לפתוח בשיחה, לעניינו, לשתפו ולהכניס גם אותו לחוויית הלמידה.

הסגנונות, מאז ומתמיד, הם רבים ושונים, החברה אינה אחידה והגישה החינוכית צריכה תמיד להיות מותאמת אל קהל היעד. כל בן, כל תלמיד דורשים יחס מיוחד, דרך מיוחדת והתייחסות אחרת, ועלינו לזכור, לא רק בליל הסדר, את עקרון "חונך לנער על פי דרכו – גם כי יזקין לא יסור ממנה"...(משלי).

מובא באור החיים הקדוש על "והגדת לבנך", שזה הזמן שאפשר לפעול בשמים עבור הילדים, שיהיו בריאים וטובים.

מנהיגי חינוך יקרים,

נזכה לראות ברכה בהמשך חינוך ילדי ישראל ויקויים בנו "בניסן נגאלו ובניסן עתידיים להיגאל". מאחלת לכולנו שבזכות המבט החינוכי שחג הפסח מאפשר לנו, נזכה לחנך ולהתחנך עם תלמידינו להמשיך ולהיות חוליה בשרשרת ארוכה, שרשרת הדורות של העם היהודי.

פסח כשר ושמח לכם ולכל בני ביתכם

בברכה חמה

שושי נגר